

1
2
212
75

TIJDSCHRIFT VOOR ENTOMOLOGIE

II

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

ONDER REDACTIE VAN

MR. W. ALBARDA

MR. S. C. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN

EN

F. M. VAN DER WULP

NEGENTIENDE DEEL

JAARGANG 1875—76

'S GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF

1876

I N H O U D

VAN HET

NEGENTIENDE DEEL.

	Bladz.
Verslag van de 30 ^{ste} Zomervergadering der Nederlandsche Entomologische Vereeniging, gehouden te Amsterdam op 24 Julij 1875	I
Lijst der Leden	LV
Bibliotheken der Nederlandsche Entomologische Vereeniging; bijgekomen boeken van 1 September 1874 tot 31 Julij 1875	LXI
Entomologische inhoud van ontvangen tijdschriften .	LXXV
Verslag van de Buitengewone vergadering der Nederlandsche Entomologische Vereeniging, gehouden te Leiden op 18 December 1875	XCI
Verslag van de 9 ^{de} Wintervergadering der Nederl. Entomologische Vereeniging, gehouden te Leiden op 18 December 1875.	XCV
F. J. M. HEYLAERTS Fils, Les Macrolépidoptères de Breda et de ses environs, Liste supplémentaire n ^o . 6 (Captures de 1875)	CXIV

C. RITSEMA Cz., Tweede aanvulsel tot het geschiedkundig overzicht van het geslacht <i>Acentropus</i> Curt.	1
P. C. T. SNELLEN, <i>Dactylota Kinkerella</i> , nieuw genus en soort der Gelechiden uit Nederland (met eene plaat)	23
A. W. M. VAN HASSELT, Geschiedenis van een spinnen-cocon (<i>Agelena</i> s. <i>Agroeca brunnea</i> Blackw.) (met eene plaat)	28
C. RITSEMA Cz., Bijdrage tot de kennis der Insectenfauna van het noordelijkste gedeelte van Sumatra.	43

P. C. T. SNELLEN, Aanteekening over <i>Oinophila V-flava</i> Haw., <i>Tinea nigripunctella</i> Haw., <i>Tinea parietariella</i> Bruand en <i>Coryptilum Klugii</i> Zell.	51
<i>Carpocapsa grossana</i> Haw.	54
<i>Phthoroblastis juliana</i> Curt.	56
C. RITSEMA Cz., Eene nieuwe Pausside van Congo (Zuidwestkust van Afrika)	58
Idem, Opgave van beschreven <i>Xylocopa</i> -soorten, die noch als zelfstandige soorten noch als synoniemen door F. SMITH in zijne monographie over dat geslacht zijn opgenomen	61
S. C. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN, De inlandsche Hemipteren, beschreven en ook meerendeels afgebeeld, 6 ^{de} stuk (met 3 platen).	65
G. A. SIX, Opmerkingen omtrent zes merkwaardige inlandsche Pteromalinen en eene Proctotrupide (met eene plaat)	133
Mr. M. C. PIEPERS, Lepidoptera van Batavia (eiland Java), met aanteekeningen van P. C. T. SNELLEN (met eene plaat)	138
<i>Isosoma eximium</i> Gir. var.	168
F. M. VAN DER WULP, Opmerkingen betreffende eenige exotische Diptera.	170
C. RITSEMA Cz., Acht nieuwe Oost-Indische <i>Xylocopa</i> -soorten	177
P. C. T. SNELLEN, Over <i>Oligostigma</i> Guenée, een genus der Pyraliden (met 2 platen)	186
Iets over <i>Otiorhynchus sulcatus</i> L.	210
S. C. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN, Bijvoegsel tot de Nieuwe Naamlijst van Nederlandsche Vliesvleugelige insecten (Hymenoptera)	211
Idem, De inlandsche Bladwespen in hare gedaantewisseling en levenswijze beschreven, 19 ^{de} stuk (met 3 platen)	258

TIJDSCHRIFT VOOR ENTOMOLOGIE

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

ONDER REDACTIE VAN

MR. W. ALBARDA

MR. S. C. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN

EN

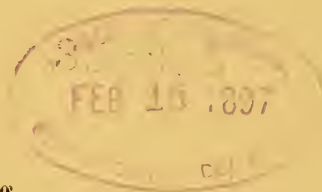
F. M. VAN DER WULP

NEGENTIENDE DEEL

JAARGANG 1875—76

2^e Aflevering

'S GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF
1876

BIJDRAGE TOT DE KENNIS DER
INSECTEN-FAUNA VAN HET NOORDELIJKSTE
GEDEELTE VAN SUMATRA,

DOOR

C. RITSEMA Cz.

Van half Januarij tot half Julij 1874 maakte mijn broeder, de heer M. L. Ritsema, als Officier van gezondheid tweede klasse, deel uit van de tweede militaire expeditie tegen het rijk Atjeh, het noordelijkste gedeelte van het eiland Sumatra.

Ook hier, even als vroeger op het eiland Bali (tijdens de expeditie van 1868), maakte hij den weinigen vrijen tijd die hem overbleef, door het verzamelen van insecten dienstbaar aan onze wetenschap.

Ongelukkig echter ging, zoo als hij mij in een' zijner brieven heeft medegedeeld, kort voor zijn vertrek van Atjeh, de blikken doos die bijna al de daar ter plaatse door hem verzamelde insecten (voornamelijk boktorren) bevatte, bij een' vijandelijken overval verloren, zoodat hem nog slechts enkele in afzonderlijke doosjes bewaarde insecten overbleven. Deze zijn door mij in Julij ll. ontvangen, en hoewel slechts weinig in getal (13 Coleoptera verdeeld over 9 soorten, en 1 Hemipteron) acht ik het, daar zij van eene uit een faunistisch oogpunt geheel onbekende landstreek afkomstig zijn, niet van belang ontbloom hunne namen te vermelden, en de mijns inziens nog niet beschrevenen (4 soorten) door eene beschrijving bekend te maken.

Het terrein waarop mijn broeder verzamelde, strekte zich volgens zijn schrijven uit langs de beide oevers van de Atjeh-rivier, van het strand tot aan den Kraton (na de verovering of liever in bezitneming door de onzen Kotta-Radjah genoemd), en bestond gedeeltelijk uit klapper- of cocostuinen, gedeeltelijk uit wildernis.

1. **Chalcophora auro-plagiata** H. Deyrolle, *Annales de la Société Entomologique Belge*, tom. VIII (1864) pag. 22, n°. 36 (*Chrysodema*).

Een exemplaar van deze Buprestide dat volkomen aan Deyrolle's beschrijving beantwoordt, werd in April te Kotta-Radjah gevangen. Volgens Deyrolle (l. c.) heeft Wallace deze soort van de eilanden Banca en Borneo medegebragt. In 's Rijks Museum te Leiden was zij nog niet vertegenwoordigd.

2. **Hypomeces squamosus** Fabricius, *Entomologia Systematica*, tom. I pars 2, p. 452, n°. 244 (*Curculio*). — Olivier, *Entomologie*, tom. V (n°. 83) p. 319, pl. 5, fig. 48 b (*Curculio*). — Schönherr, *Genera et Species Curculionidum*, tom. II, p. 71.

Van deze fraaije snuittor ving mijn broeder een typisch voorwerp. In 's Rijks Museum te Leiden bevonden zich reeds voorwerpen van, China, Java en Bali.

3. **Myloccerus** nov. spec. (*zie de beschrijving hierachter*).

Van deze naar het mij toeschijnt onbeschreven Curculionide zijn twee voorwerpen overgezonden.

4. **Apoderus Tranquebaricus** Fabricius, *Entomologia Systematica*, Supplementum, p. 162 (*Attelabus*). — Olivier, *Entomologie*, tom. V (n°. 81) p. 15, pl. 1, fig. 18 (*Attelabus*). — Schönherr, *Genera et Species Curculionidum*, tom. V, p. 281.

Ik ontving twee voorwerpen van deze Curculionide. 's Rijks Museum bezat haar, met inbegrip van eene variëteit, van Java en Borneo.

5. **Rhynchites coelestinus** Schönherr, *Genera et Species Curculionidum*, tom. I, p. 211.

Het Atjehsche voorwerp van deze Curculionide-soort is kleiner dan een voorwerp evenzeer van Sumatra afkomstig, dat zich reeds in 's Rijks Museum bevond. Voor het overige stemt het daarmede overeen.

6. **Praonetha** nov. spec. (zie de beschrijving hierachter).

Een exemplaar van deze boktor werd door mijn' broeder in den kampong Lampassei (20 minuten gaans van zee gelegen) gevangen.

7. **Hispa** nov. spec. (zie de beschrijving hierachter).

Van deze soort ontving ik drie exemplaren.

8. **Aspidomorpha micans** Fabricius, *Systema Eleutheratorum*, tom. I, p. 398, n°. 64 (*Cassida*). — Boheman, *Monographia Cassidarum*, tom. II, p. 313, n°. 67.

Een enkel exemplaar. 's Rijks Museum bezat reeds voorwerpen van Padang, van Java en van Calcutta.

9. **Chnoodes** nov. spec. (zie de beschrijving hierachter).

Ik ontving slechts één voorwerp van deze behaarde Coccinellide.

10. **Laccotrephes robustus** Stål, *Oversigt af Kongl. Vetenskaps-Akademiens Förhandlingar* 1870, p. 706 (Hemiptera insularum Philippinarum).

Van deze schorpioenwants ving mijn broeder den 20sten Mei 1874 een voorwerp in de dicht begroeide gracht langs den wal aan de noord-face van Kotta-Radjah. 's Rijks Museum bezat haar reeds, behalve in twee exemplaren van de Philippijnsche eilanden (van Dr. Semper afkomstig), van Sumatra, Java, Bali en Timor.

Beschrijving der nieuwe soorten.

3. **Myllocerus Atjehensis**, Ritsema.

De lengte dezer soort, die wegens de tweemaal gegolfde

basis van den thorax tot het eigenlijke geslacht *Mylocerus* behoort, bedraagt ongeveer 6,5 mm.

De grondkleur zal wel tusschen zeer donkerbruin (bijna zwart) en helderbruin variëren, daar ik van beide tinten een voorwerp voor mij heb. Het ligchaam is schaars (ten gevolge van afslijting?) bedekt met fijne heldergroene schubjes, digter evenwel op den buik, langs de zijden, om de oogen en over het midden van den thorax. Behalve deze schubjes komen er ook borstelhaartjes voor, die op den romp en de schaft der sprieten bruingeel, op de vlag der sprieten en de pooten wit zijn; de borstelharen die op de dekschilden voorkomen zijn de langsten.

De kop is met fijne puntjes bedekt en tusschen de oogen van een' dwarschen indruk voorzien. De snuit is regt, over het midden zeer flauw uitgehold en aldaar van eene fijne langsgroef voorzien, die zich tot achter het diepste gedeelte van den dwarschen indruk tusschen de oogen voortzet. Ter wederzijde van en evenwijdig aan deze langsgroef bemerkt men eene fijne langskiel, terwijl zich daarnaast van den grond der sprieten tot den binnen-oogrand een flauw gebogen groefje uitstrekt. De sprieten zijn lang; de schaft is tamelijk sterk gebogen en reikt bijna tot aan het midden van den thorax, de beide eerste geledingen van de vlag zijn verlengd, de tweede merkbaar langer dan de eerste, de 3de—7de van onderling gelijke lengte, de knop verlengd ovaal, aan het eind toegespitst, ruim zoo lang als de drie voorgaande geledingen te zamen.

De thorax is bedekt met grove puntjes, waaruit een bruingeel borstelhaartje ontspringt; hij is iets breeder dan lang, van voren regt afgesneden, van achteren tweemaal gegolfd, van voren smaller dan van achteren en in de zijden kort voor het midden eenigszins gezwollen. Het scutellum is klein, breeder dan lang, van achteren regt afgesneden met afgeronde hoeken.

De basis der dekschilden is breeder dan die van den thorax en in tegengestelden zin gegolfd. De schouders puilen

eenigszins uit, zoodat onmiddellijk achter hen de dekschilden zich flauw ingeknepen voordoen. De dekschilden, die kort achter het midden het breedst zijn, zijn met in rijen geplaatste, diepe, min of meer vierhoekige stippen bedekt; de ruimten tusschen deze stippenrijen zijn gewelfd en glad, en dragen op kleine verhevenheden overeindstaande bruingele borstelharen. — De dijen der pooten zijn met een' tand gewapend.

6. *Praonetha Köhleri*, Ritsema.

Verwant zoo wel aan *P. scopulifera* Pasc. (*Longicornia Malayana* p. 175) als aan *P. annulitarsis* Pasc. (l. c. p. 185).

Lengte 12 mm. — Zwart, digt bedekt met een chocoladekleurig vilt, en met talrijke witte borstelhaartjes als het ware bestrooid. De bovenlip en de voorrand van het kopchild met lange vuilwitte haren bedekt. De sprieten tamelijk ver van elkander verwijderd; de onderzijde van deze organen grijs, welke kleur aan de basis der geledingen een niet volkomen gesloten ring vormt.

De thorax ongeveer zoo lang als breed, aan den voorrand en in de zijden digt achter den voorrand gezwollen; op de rugzijde van twee omvangrijke knobbels voorzien, waardoor over het midden een overlansche indruk gevormd wordt; deze indruk is helderder van kleur dan het overige gedeelte van den thorax, en vertoont op het midden een grijs vlekje, door eene opeenhooping van grijze haartjes ontstaan. Het scutellum is van achteren breed afgerond, op het midden vaalzwart, langs de zijden lichtbruin gekleurd.

De dekschilden zijn in de schouders breeder dan de thorax; zij zijn van terzijde zamengedrukt en worden naar achteren smaller; het laatste derde gedeelte is tamelijk sterk hellende, de uiteinden zijn scheef afgesneden. Voorts zijn de dekschilden met grove, in meer of min onregelmatige langsrijen geplaatste puntjes bedekt; behalve een kleine van een bosje bruine borstelharen voorziene kam aan de basis, bevindt er zich een van twee bosjes zwarte borstel-

haren voorzien aan het begin van het hellende gedeelte; bosjes zwarte borstelharen, van welke haren meestal één boven de anderen uitsteekt, vindt men voorts langs de sutuur, op de lijn die de beide kammen vereenigt, en nog enkele kleineren daarbuiten; op het hellende gedeelte neemt men ook nog twee paren langwerpige knobbeltjes waar. Op verschillende plaatsen, bijv. in de nabijheid van het schildje en vóór het hellende gedeelte, zijn de dekschilden voornamelijk in de stippen dicht met grijze haartjes bedekt. Het hellende gedeelte der dekschilden is iets donkerder van kleur dan het overige.

De buikzijde van den thorax met inbegrip der heupen is grijsachtig, de zijden van het metasternum roodachtig met zwarte stippen. De buikzijde van het achterlijf is vaalzwart, de achterrand van het eerste tot en met het voorlaatste segment roodachtig met zwarte stippen. De onderzijde der pooten is aschgrauw, térwijl vooral de dijen met heldere vlekken geteekend zijn.

Ik wijd deze soort aan de nagedachtenis van den reeds bij den aanvang van den Atjehschen oorlog gesneuvelden generaal Köhler.

7. *Hispa Leonardi*, Ritsema.

Wat de kleurverdeeling betreft behoort deze bedoornde soort tot de groep van *H. spinosa* Web., *saltatrix* F., *Vanikorensis* Guér. en *Fabricii* Guér., d. i. tot die soorten welk rood zijn en zwarte dekschilden hebben. Wat de bewapening van den thorax betreft sluit zij zich dicht aan de drie eerstgenoemde soorten aan, daar zoowel de voorrand als de zijranden bewapend zijn; bij de laatstgenoemde soort is dit alleen met de zijranden het geval. Met de beide eerstgenoemde soorten heeft de nieuwe soort bovendien nog de plaats van herkomst (Sumatra) gemeen. Zij is echter gemakkelijker van hen te onderscheiden doordien de zijranden van den thorax vier, op eene gemeenschappelijke breede basis gezeten doornen bezit, terwijl aldaar bij *Spinosa* Web. een gegaffelde en

een kleinere enkelvoudige, en bij *Saltatrix* F. en *Vanikorensis* Guér. slechts een drietaklige doorn voorkomt.

De nieuwe soort dan is 4,5 mm. lang. De kop is rood en met uitzondering van den glanzigen hals mat; de bovenkaken en de oogen zijn zwart; de ongedoornde sprieten zijn donkerbruin en met lichtgele haartjes bedekt; de eerste geleding is ongeveer zoo lang als de tweede en derde te zamen, de vierde, vijfde en zesde zijn van onderling gelijke lengte en iets korter dan de derde; de overige geleidingen ontbreken bij mijne voorwerpen.

De thorax is breeder dan lang; hij heeft de kleur van den kop en is over het midden van twee zwarte langsbanden voorzien; de rugzijde is, met uitzondering van den gladden voorrand en een op het midden verbreed langsbandje tusschen de beide zwarte banden, met grove en diepe puntjes bedekt, waaruit enkele fijne lichtgele haartjes ontspringen. De voorrand draagt twee gaffelvormige doornen; de voorste tak is korter dan de achterste, en aan de voorzijde tweemaal flauw ingesneden, waardoor twee kleine tandjes ontstaan. Ieder der zijranden van den thorax draagt op eene breede gemeenschappelijke basis, die zich als eene verbreding van den thorax voordoet, vier doornen, waarvan de voorste de kleinste, de derde de grootste en de vierde kleiner dan de tweede is. De top van de doornen van den thorax is zwart. Het scutellum is driehoekig met breed afgeronden top; het heeft de kleur van kop en thorax en is door eene uiterst fijne bestippeling zonder glans.

De basis der dekschilden is breeder dan het breedste gedeelte (het midden) van den thorax; naar achteren nemen zij weinig of niet in breedte toe; zij zijn glanzig zwart en met regelmatig in rijen geplaatste grove stippen netvormig bedekt. De schouders puilen sterk uit en dragen 3 of 4 stevige korte kromme doornen; ook de overige op de rugzijde der dekschilden voorkomende doornen zijn kort en stevig, en hebben eene in de rigting van de lengteas van het ligchaam verloopende breede basis. Aan de zij-

randen treft men afwisselend lange en zeer korte, aan den achterrand slechts zeer korte doornen aan.

De buikzijde en de pooten zijn bleekrood van kleur.

Aan deze soort heb ik ter eere van mijn' broeder een zijner voornamen toegekend.

9. *Chnoodes bis-tri-pustulata*, Ritsema.

Bij deze behaarde Coccinellide is de voorrand van het kopschild, als ook die van den prothorax uitgesneden; de achterrand van de uitsnijding van den prothorax is regt; de scheen der pooten is ongewapend.

De lengte bedraagt 3, de breedte 2 mm. De rugzijde is glanzig zwart en met uiterst fijne puntjes en witte haartjes bedekt; op den kop, die eenigszins digter en grover bestippeld is, en langs de randen der dekschilden komen ook langere zwarte haren voor. De kop is van twee vuilgele vlekken voorzien, die zich langs den binnen-oogrand van den voorrand van het kopschild tot de halve hoogte der oogen uitstrekken. Ook de thorax draagt ter wederzijde eene ovale vlek van dezelfde kleur; deze strekken zich in de lengte van den voorrand tot aan den bruin gekleurden achterrand en in de breedte van den zijrand tot over een derde van de breedte uit, zoodat het zwarte gedeelte minder dan een derde van de breedte van den thorax bedraagt. De dekschilden zijn van zes (2×3) vuilgele vlekken voorzien, en wel onmiddellijk voor het midden van vier naast elkander geplaatsten, waarvan de buitensten, op den zijrand der dekschilden stootende, half ovaal, en de binnensten, ongeveer evenver van de buitensten als van elkander verwijderd, bijna cirkelrond zijn, en daarachter, kort voor het eind, van twee dwars-ovale vlekken, die noch aan de sutuur noch aan den zijrand der dekschilden stooten. De buikzijde, met inbegrip der pooten is geelachtig bruin, over het midden iets donkerder dan aan de zijden.